

לקמן לדינא משמחין לה: חכם ששמועתו רעה. באלו מנלחין (דף י"א) הו"א אורבא מרבנן דהו"א סמו שמועתיה ושמהיה רב יודנה: המנדה מי שאינו חייב נידוי. שם. ש"ל ידה את מי שלא היה חייב נדוי ואל"ל אידך אדרבה ואמרו דנדוי האחר הוא נדוי: וכתב הראב"ד א"ל דבר זה הו"א ממעשה דר"ל וכו', עכ"ל. וי"ל שסובר רבינו שאם לא היה הוא מנדה אותו אלא היה ב"ל

במס' עדיות (דף י"א). ובירושלמי העושה דבר שלא כשורה נדוי וכן בבבלי שאין דנין דיני קנסות כהזכר הכ"ף מנהג בשמי ישיבות שמנדין אותו עד דמפיים לבבא דיו. והגאונים כהנו אחרת אומן המכוין מלאכתו במועד דאמרינן שהאבד ואין המלאכה שלו וממון אין לו לקונו ככדי שוויה שקוטנין אותו בשמחה ונידוי, עכ"ל. ואין מכל אלו חפיסה על רבינו

דכלהו כי דייקת בכו הו"א בבל כ"ד דברים אלו שכתב רבינו. שהמנים דעמו כלפי שמים היינו ההיא דמביא רבים לידי חילול השם. ומי שיש לו ערעור עם חבירו ומסר אותו דבר לשלשון הוי בבלל מי שלא קבל עליו את הדין. ות"ח שמחויק במחלוקת כנגד הרבים הו"א בבלל המבזה את ההכנס דרבים לגבי יחיד ה"ל כרב א"ל תלמיד. והיה דסוף פרק קמא דשבת והיה דפ"ק דקידושין הו"א מי בבלל המבזה את ההכנס. והיה דפרק מניחת האשה אינה ענין לכאן דהכא לא מיני אלא מי שעושה דבר שב"ד מנדין אותו עליו ושם לא היה אלא שגר עליו שמחה שילך ויאמר אותו שליחות. והיה דפרק ר' אליעזר דמילה והמזלזל בנטיילת ידים ואומן המכוין מלאכתו במועד הם בבלל מזלזל בדבר אחד מד"ס. ומי שעושה קלים וחמורים או גזרה שיה לעקור דבר אחד מן הכורה או שאל דבר שאי אפשר להם בבלל מזלזל בדברי תורה או המבזה את ההכנס:

השנת הראב"ד

חכם ששמועתו רעה. א"ל ויש אחרים הרבה. חכם שאורה להחיר נמים שאין להם סוף לנשוא לכתחלה. וכן מי שטוער על נדויו כל בית דין שנוקב לו לשאלה בר שמחה הוא ואיכא עובא:

מי שמנדה מי שאינו חייב נדוי. א"ל דבר זה הו"א ממעשה דרבי לקיס דהו"א מנדר פדיוסא וכו'. אמר ליה הו"א אדרבה ואמרו ליה שלו נדוי. ובנתי ראשי אין כאן פלסול כי הדברים שהם מונה בית דין לריבין לנדומו וכדי האל גזונא לא היו בית דין נוקקין לנדומו לר' שמעון בן לקיס אבל אותו שנידו וסקיד על כבודו נדויו נדוי:

להוקק זה לזה כשיבואו לבית דין מנדין אותם: (ב) *חכם *ששמועתו רעה: (ב) *המנדה מי שאינו חייב נדוי:

פרק שביעי

א חכם יזקן בחכמה וכן נשיא או אב בית דין שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם. אלא אם כן עשה כירבעם בן נבט וחביריו. אבל כשחטא שאר השאות מלקין אותו בצנעה. שנאמר וכשלת היום וכשל גם

א כמ"ג לאוין רח. טור יו"ד סי' שלד: ב כמ"ג לאוין שם. טור יו"ד שם. מנחות נט:

ד"ר דאמר כל חכם שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר וכל נביא עמך לילה כסחו כלילה ופסק כר"ל משום דאיכא מארי דגמרא טפי מרב אורי ועוד דבירושלמי שכתוב בסמוך משמע כוונה. וז"ל אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם כלומר אפילו חזר וסרח כמה פעמים. ומ"ס א"ל עשה כירבעם בן נבט והביריו בירושלמי פ' אלו מנלחין ר' יעקב בר אבדי בשם רב ששה נמונו בלושא שלא לנדומו זקן ואמרו כי הא דר"ל שמואל בשם ר' אבהו זקן שאירע בו דבר אין מורידין אותו מגדולתו אלא אומרים לו הכבד ושב בביתך ציומו דר' ירמיה אהא עקא על עבדיה שלא בעי מנדה דכפא גבי ר' יעקב בר בון שלא א"ל עדיין לא שב ירמיה מרעתו ובקש לנדומו והוא ר' חייא ברבי דר' יחקק עטוישא יחיד המן א"ל שמעתי שאין מנדין זקן אה"כ עשה כירבעם בן נבט והביריו. ומינה קמא דמסוק ההם א"ל דוגמא השקוה וכירבעם בן נבט עשה ונדון אלן לאלין ונרכון משחריא אלן מן אלן. ואפשר לומר שרבינו ז"ל סובר דשלא כהלכה עשו דס"ל כרב אורי ולא קי"ל כותיה אלא כר"ל והיה דדוגמא השקוה לא קשיא דאיכא למימר בנעשה נידומו ומינה איכא למשמע דהא דאין מנדין דוקא בפרהסיא אבל בנעשה מנדין ועובדא דר' אליעזר שברבורו נמי איכא למימר דנעשה ברכוהו. ועוד י"ל דהיה דר' אליעזר מפני שלא ידעו מחלוקת בישראל שאני: וב"ש אבל כשחטא שאר השאות מלקין אותו בנעשה. בירושלמי פרק בהרד דהוריות ר' אחא בשם ר"ל כהן משיח שחטא מלקין אותו בב"ד של כ"ג אין חומר בב"ד של כ"ג עלייתו ירידה היו לו כלומר שהוא בפרהסיא. רשב"ל אומר נשיא שחטא מלקין אותו בב"ד של שלשה. ומשמע לרבינו דדין נשיא ואב ב"ד והכנס זקן שזה דהא בכל חזר מנייהו איכא חילול השם כשמזלזלין אותו בפרהסיא והכי משמע קלם מדאמרינן על מאי דקאמר רב אורי אב ב"ד שסרח אין מנדין אותו וכו' ופלוגא

ועוד אחרת כתב רבינו ירוחם בשם הראב"ד בני אדם העושים מלאכה בעוד שיש מה בעיר ועדיין לא נקבר חייבין נידוי אלא א"כ יש הבזרה בעיר כדאיתא בפ' אלו מנלחין (מ"ק כ"ז) וי"ל שזו בכלל מה שכתב המזלזל בדבר אחד מדברי סופרים והשוכה זו שייכת גם בזה שהם שכתבתי בסמוך בהשגה: בכתב בקוידריסין ומלמד אלו הכ"ד מניין במקומות אחרים וכן מי שעושה קלים וחמורים או ג"ש לעקור דבר מן הכורה או ששולל דבר שא"ל והוא בהקומץ רבה [ל"ז]. והמנים דעמו כלפי שמים מעובדא דחוני המעגל וכן מי שיש לו ערעור עם חבירו בדבר אחד ומסר אותו דבר לשלשון או לשופט דמשמחין ליה עד דמייחתי ליה וקיימי בני דינא והוא בהגזל זוטא (ב"ק ק"ג). וכן ה"ח שמחויק במחלוקת כנגד הרבים שמנדין אותו כדי שלא ידעו מחלוקת בישראל ומייחתי לה פ' הזהב (מניעא ל"ט). ובספ"ק דשבת (דף י"ט): איכא אחרונה ההוא תלמידא דאורי בחדא דארגיז כר"ש שמתיה רב המונא משום דבאחריה דרב הונא לא איבעי ליה למעבד הכי. ובסוף מניחת האשה [ס"ט]. איכא אחרונה בשמחה לבוי מאן דלא יימר ליה עין עין ממקרקעי או ממעטללי. ובספ"ק דקידושין (כ"ה) איכא אחרונה סבי דניזוניה לאוהו לפרקא דרב הסדא א"ל לרב המונא ז"ל נענינו. ובפ' ר' אליעזר דמילה (שבת ק"ל) איכא אחרונה קריבו ליה רישא דטובא בהלכה א"ל אחאי לא תשמחיהו. והמזלזל בנטיילת ידים והיא במס'

פ"ז א חכם זקן בחכמה וכו'. פ' אלו מנלחין (דף י"א) אמר רב אורי בלושא החקיון אב ב"ד שסרח אין מנדין אותו אלא אומרים לו הכבד ושב בביתך חזר וסרח מנדין אותו חזר חלול השם ופלוגא דר"ל דאמר כל חכם שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר וכל נביא עמך לילה כסחו כלילה ופסק כר"ל משום דאיכא מארי דגמרא טפי מרב אורי ועוד דבירושלמי שכתוב בסמוך משמע כוונה. וז"ל אין מנדין אותו בפרהסיא לעולם כלומר אפילו חזר וסרח כמה פעמים. ומ"ס א"ל עשה כירבעם בן נבט והביריו בירושלמי פ' אלו מנלחין ר' יעקב בר אבדי בשם רב ששה נמונו בלושא שלא לנדומו זקן ואמרו כי הא דר"ל שמואל בשם ר' אבהו זקן שאירע בו דבר אין מורידין אותו מגדולתו אלא אומרים לו הכבד ושב בביתך ציומו דר' ירמיה אהא עקא על עבדיה שלא בעי מנדה דכפא גבי ר' יעקב בר בון שלא א"ל עדיין לא שב ירמיה מרעתו ובקש לנדומו והוא ר' חייא ברבי דר' יחקק עטוישא יחיד המן א"ל שמעתי שאין מנדין זקן אה"כ עשה כירבעם בן נבט והביריו. ומינה קמא דמסוק ההם א"ל דוגמא השקוה וכירבעם בן נבט עשה ונדון אלן לאלין ונרכון משחריא אלן מן אלן. ואפשר לומר שרבינו ז"ל סובר דשלא כהלכה עשו דס"ל כרב אורי ולא קי"ל כותיה אלא כר"ל והיה דדוגמא השקוה לא קשיא דאיכא למימר בנעשה נידומו ומינה איכא למשמע דהא דאין מנדין דוקא בפרהסיא אבל בנעשה מנדין ועובדא דר' אליעזר שברבורו נמי איכא למימר דנעשה ברכוהו. ועוד י"ל דהיה דר' אליעזר מפני שלא ידעו מחלוקת בישראל שאני: וב"ש אבל כשחטא שאר השאות מלקין אותו בנעשה. בירושלמי פרק בהרד דהוריות ר' אחא בשם ר"ל כהן משיח שחטא מלקין אותו בב"ד של כ"ג אין חומר בב"ד של כ"ג עלייתו ירידה היו לו כלומר שהוא בפרהסיא. רשב"ל אומר נשיא שחטא מלקין אותו בב"ד של שלשה. ומשמע לרבינו דדין נשיא ואב ב"ד והכנס זקן שזה דהא בכל חזר מנייהו איכא חילול השם כשמזלזלין אותו בפרהסיא והכי משמע קלם מדאמרינן על מאי דקאמר רב אורי אב ב"ד שסרח אין מנדין אותו וכו' ופלוגא

לחם משנה

פ"ז א חכם זקן וכו'. מה שאמר רבינו חכם זקן עיין בבית יוסף שנקט טעם לדבריו סימן של"ה:

ביצד

ברבי דר' עטישא יחיד המן א"ל שמעתי שאין מנדין זקן אה"כ עשה כירבעם בן נבט והביריו. ומינה קמא דמסוק ההם א"ל דוגמא השקוה וכירבעם בן נבט עשה ונדון אלן לאלין ונרכון משחריא אלן מן אלן. ואפשר לומר שרבינו ז"ל סובר דשלא כהלכה עשו דס"ל כרב אורי ולא קי"ל כותיה אלא כר"ל והיה דדוגמא השקוה לא קשיא דאיכא למימר בנעשה נידומו ומינה איכא למשמע דהא דאין מנדין דוקא בפרהסיא אבל בנעשה מנדין ועובדא דר' אליעזר שברבורו נמי איכא למימר דנעשה ברכוהו. ועוד י"ל דהיה דר' אליעזר מפני שלא ידעו מחלוקת בישראל שאני: וב"ש אבל כשחטא שאר השאות מלקין אותו בנעשה. בירושלמי פרק בהרד דהוריות ר' אחא בשם ר"ל כהן משיח שחטא מלקין אותו בב"ד של כ"ג אין חומר בב"ד של כ"ג עלייתו ירידה היו לו כלומר שהוא בפרהסיא. רשב"ל אומר נשיא שחטא מלקין אותו בב"ד של שלשה. ומשמע לרבינו דדין נשיא ואב ב"ד והכנס זקן שזה דהא בכל חזר מנייהו איכא חילול השם כשמזלזלין אותו בפרהסיא והכי משמע קלם מדאמרינן על מאי דקאמר רב אורי אב ב"ד שסרח אין מנדין אותו וכו' ופלוגא

מגדל עז

דדברי הכל הו"א וליה דה פלוגתא בלל, וגם הפלסול של ר"מ ז"ל פלסול מופלג הוא דאי סלקא דעתך דבי אחא הו"א גברא לבי דינא לא הו"א משמתי ליה הכי הו"א אמרי ליה שלו נדוי והא כי קיי"ל ריש פ' המניח את הכד (דף כ"ז) הלכתא כרב נחמן דאמר עבד חיינו דינא לנשעים היכא דאיכא פסידא וזכרנא מרבנן במלתא דסיקא ליה, כרב יוסף פ' אלו מנלחין (דף ע"ז) ה"י מיני כי עבד דינא והילכתא והא לאו הכי לא ייחית ליה ושמה יעלה על הדעת כו' ר"מ ז"ל כתב זה א"ע"ש שלא בא לבית דין לעוקר הא ודאי לא אפשר דהא הקורא לחבירו עבד וכו' תעלה על דעתך דאי שתיק איכא ענינין ליה אגן ודילמא קושטא קאמר ומשום הכי שתיק ובמעשה דבר שיוסקאל פרק עשרה ויחסי (קידושין ע) לא כתבו ליה פתחא אלא בדתא הו"א הו"א גברא נאמנע דיניה אלא ודאי נמתרעט עסקין דכי אחי לקמן והוינן דשמתיא שלא דין משמחין ליה עד דהדר ומשיים לבבל דיניה אשומא דידן ואם כן מעשה דין אחד שנייה הוא ענינו למי שגדוהו של דין. ואחד שכל לבית דין ונדוהו שוין הם כד"ן:

פ"ז זקן בחכמה כו'. עד פלוגי מוחרם. אלו מנלחין (דף י"א). ומה שכתב אה"כ עשה כירבעם בן נבט והביריו. לא ידעתי מאין הו"א זה הלשון ואי משום דשמתיא נקב למרוז במאה שיפורי כדאיתא פרק אלו מנלחין (דף י"א) כבר נסיתי דברו של ר"מ ז"ל ונחמת לשוני איכא תלמוד: אבל כשחטא שאר השאות כו' עד אומרים שלוני מוחרם. הכל פרק אלו מנלחין (שם):

משנה למלך

ונשע חושבין הכריות שלא יא יקם בעבור השבועה ובשוראין שאינו נענה מבין ילדי חלול השם שאומרים אין בשבועה כלום עכ"ד, ואין צוה כדי שביעה:

פ"ז א חכם זקן בחכמה וכן נשיא או אב בית דין שסרח אין מנדין אותו וכו'. איכא למידק מהא דגרסינן בירושלמי פרק אלו מנלחין ציומו דר' ירמיה אהא עקא על עבדיה שלא בעי מנדה דכפא גבי ר' יעקב בר בון שלא א"ל עדיין לא שב ירמיה מרעתו ובקש לנדומו והוא ר' חייא ברבי דר' יחקק עטוישא יחיד המן א"ל שמעתי שאין מנדין זקן אה"כ עשה כירבעם בן נבט והביריו. ומינה קמא דמסוק ההם א"ל דוגמא השקוה וכירבעם בן נבט עשה ונדון אלן לאלין ונרכון משחריא אלן מן אלן. ואפשר לומר שרבינו ז"ל סובר דשלא כהלכה עשו דס"ל כרב אורי ולא קי"ל כותיה אלא כר"ל והיה דדוגמא השקוה לא קשיא דאיכא למימר בנעשה נידומו ומינה איכא למשמע דהא דאין מנדין דוקא בפרהסיא אבל בנעשה מנדין ועובדא דר' אליעזר שברבורו נמי איכא למימר דנעשה ברכוהו. ועוד י"ל דהיה דר' אליעזר מפני שלא ידעו מחלוקת בישראל שאני: וב"ש אבל כשחטא שאר השאות מלקין אותו בנעשה. בירושלמי פרק בהרד דהוריות ר' אחא בשם ר"ל כהן משיח שחטא מלקין אותו בב"ד של כ"ג אין חומר בב"ד של כ"ג עלייתו ירידה היו לו כלומר שהוא בפרהסיא. רשב"ל אומר נשיא שחטא מלקין אותו בב"ד של שלשה. ומשמע לרבינו דדין נשיא ואב ב"ד והכנס זקן שזה דהא בכל חזר מנייהו איכא חילול השם כשמזלזלין אותו בפרהסיא והכי משמע קלם מדאמרינן על מאי דקאמר רב אורי אב ב"ד שסרח אין מנדין אותו וכו' ופלוגא

נשיא או אב בית דין שסרח אין מנדין אותו וכו'. איכא למידק מהא דגרסינן בירושלמי פרק אלו מנלחין ציומו דר' ירמיה אהא עקא על עבדיה שלא בעי מנדה דכפא גבי ר' יעקב בר בון שלא א"ל עדיין לא שב ירמיה מרעתו ובקש לנדומו והוא ר' חייא ברבי דר' יחקק עטוישא יחיד המן א"ל שמעתי שאין מנדין זקן אה"כ עשה כירבעם בן נבט והביריו. ומינה קמא דמסוק ההם א"ל דוגמא השקוה וכירבעם בן נבט עשה ונדון אלן לאלין ונרכון משחריא אלן מן אלן. ואפשר לומר שרבינו ז"ל סובר דשלא כהלכה עשו דס"ל כרב אורי ולא קי"ל כותיה אלא כר"ל והיה דדוגמא השקוה לא קשיא דאיכא למימר בנעשה נידומו ומינה איכא למשמע דהא דאין מנדין דוקא בפרהסיא אבל בנעשה מנדין ועובדא דר' אליעזר שברבורו נמי איכא למימר דנעשה ברכוהו. ועוד י"ל דהיה דר' אליעזר מפני שלא ידעו מחלוקת בישראל שאני: וב"ש אבל כשחטא שאר השאות מלקין אותו בנעשה. בירושלמי פרק בהרד דהוריות ר' אחא בשם ר"ל כהן משיח שחטא מלקין אותו בב"ד של כ"ג אין חומר בב"ד של כ"ג עלייתו ירידה היו לו כלומר שהוא בפרהסיא. רשב"ל אומר נשיא שחטא מלקין אותו בב"ד של שלשה. ומשמע לרבינו דדין נשיא ואב ב"ד והכנס זקן שזה דהא בכל חזר מנייהו איכא חילול השם כשמזלזלין אותו בפרהסיא והכי משמע קלם מדאמרינן על מאי דקאמר רב אורי אב ב"ד שסרח אין מנדין אותו וכו' ופלוגא

חכם ששמועתו רעה. פרק אלו מנלחין (דף ע"ז): בכתב הראב"ד ז"ל ויש אחרים הרבה וכו': ואני אומר אמת הוא דטובא איכא אב"ל ר"מ ז"ל לא פסק אלא כהם המנדה פ' מי שמתו ככ"ד מקומות בית דין מנדין דנחית תלמודא למנינא למעוטי אינן דפלוגתא איוון אחא והיהא שביא ראב"ד ז"ל דמים שאין להם סוף דר"ס בחרא דינמוה (דף ק"א) לאו כהדיא איסוקא אלא דקא מיימי עובדא דההוא גברא דנעבא בלגמא דמקין אכסב רב שילא לנדיהו אמר ליה רב לשמואל הא בשמתיא ופסק רב אלפס ז"ל דמשמחין איהי. אבל ר"מ ז"ל לא הכסיס כן פ"ג מהלכות גירושין וכן העובר על נדרו שהקשה אינה מוסכמת ופלוגתא היא פ' אלו מנלחין (דברים דף כ"ז) תנתי מי שגר ועבר על נדוהו אין נוקקין לו עד שיכנס איסור כינים שנגב כהן ביתר ואסוק אמר רב יוסף כיון דאמור רבנן אין נוקקין לו בי דינא דמודקין ליה לאו שפיר עבד ורב אחא בר יעקב אמר שמותי נמי משמחתי ליה אלמא לרב יוסף לא משמחין ליה וא"ע שרמנ"ן ז"ל פסק בהלכותיו בשם רב נטרונאי גאון ז"ל דמשמחין ליה כולהו רבוואתא לא פסקו הכי והסכים ר"מ ז"ל כדבריהם משום דסמך אמרינא דפ' מי שמתו למעוטי הני ודכוותיה והדין עמו כד"ן: (בד) המנדה מי שאינו חייב נדוי. בכתב הראב"ד ז"ל דבר זה הו"א ממעשה דרבי לקיס וכו' עכ"ל: ואני אומר בלחמה כו' ממעשה דפ' אלו מנלחין (דף ע"ז) פסק זה ובשמתיא דפ' מי שמתו דמני כ"ד דמדמי מלתא למלתא כי הא

לעצמו ומיפר לעצמו ואיחא נמי ב"ק דנדרים
(דף ז'): וכחז הר"ן וז"ל כחז הרשב"א דוקא
היכא דלא הוי צר נידוי כי היכא דליחא הכס
דמר זוטרא חסידא כי הוה מיהיב צר כי רב
שמחא מנחמין נפשיה ברישא משום יקרא דצר כי
רב אכל כשידה עצמו על דבר שהיה חייב עליו
נידוי לאו כל כנוניה להחיר לעצמו ודקשו עליו
הם כן היכי מקשה תלמודא פשיטא מקמי
דאמר כי הא דמר זוטרא אדרבא הל"ל אחאי
לפיכך אמרו דבכל ענין שידה לעצמו מופר
לפיכך אמרו דהרשב"א יבאליהו ליתא תלמודא

[illegible]

יב מי שמדוהו בחלוס וכו'. בפ"ק דנדרים (דף ח') אמר ר' יוסף יודוהו בחלוס עשרה בני אדם להסיר לו וכו' והוא דהו הבהא חבל מהו ולא חט לא ואי ליכא דהו הבהא חפילו מהו ולא חט ואי ליכא ליחול וליתביז אפרסח דרכי ויהיב שלמא לבי עשרה עד

למחרף וסולחים לו. וחכמים גדולים היו משתבחים במעש
א עי' בטור

א עי' בטור שלד :

בנתי הנהיה סוגיא דפרק מי שמתו יראה דמה שידורו הוא משום דמנדין לכבוד סרב סהרי עלה דרבי' דאמר דבכ"ז מקומות מנדין לכבוד סרב כביאו כך דנטי' וסרי' דעממא הוא משום דלול ככוד סתקיסו וסבי דיין לינשא דפקק. ודאברו רביוו דלאה דלא ס"ל חילוק זה סהרי סתם וכסב דלעולם סאין מנדין וכן סא"כ עשה כירכסם. וכלל שגם נאמן סכסב דהסיא דרבי' חזק סא סאוקוסם סאני סהיה חולק על רביס דכז סאל ירכו מלוקות ביטראל קסא דטי"ל לרביוו לכסר חילוק זה. וסאני מה סניור לר"א סלו מדינא סאל כסהיה דאמרינן דב"ד יס לסס כח לעשות דבר סאל כסורס כדי לעשות סייג וסורו סאל כסבסיל דבר זה סר"א עמד על כסרסו עגד כסרסו סוס נסיק ירעוסה וסיו מרסריס מלוקות ביטראל וסמנו וסגסו וסידורו סאל כדיון משום סייג וסיון סכסב סאל מלסח סספסח סל חולק על רביס מנדין סוסו (ס"ג) וסמנו סחילוק סר"ל נוסח קוסתס סר"ל כסחנ סיומס ססס סא סאין מנדין כסרסרס כסמ"ס סרמ"ס גוסיס סהיו מן לעיל סס"י סהלסות סלו וכל סכ"ג מנדין סעעמח דמאי חוסי כס"ס סרב סמסר, ומין כסב ע"ד סרמ"ס ל"א ידענא סאי קסמר סכ"ד ל"א נידורו. ולפי מה סכסב מין ס"ל גוסיס לעיל ס"י ד"ס סמסדס דס"ל לרביוו דרבי' חזק סל סל מנסרו סיו כ"ד מנדין לר"ל ססיר קסיו ליה סרמ"ז (דוק) :

ג' וּרְבָכִים גדולים היו משתבחים במעשיהם הנאים ואומרים שמעולם לא נדו אדם כו'. הם הריב"ש סימן ס"א הביא דברי רבינו וכתב וז"ל וכיון שאין התלמיד ואפילו המכם למחוייב לנדוד אכל שבה הוא לו שלא לנדוד. ועיין במ"ש בסימן ר"כ בשם הראב"ד ז"ל שנראה שהוא חולק בזה ודו"ק :

בד"א

יבדיו על תנאי עד צריך הפרס . מכוס פ' אלו כן בגולין (דף י') : תלמיד חכם שנידע עמלו עד מיפר לעמלו . פ' אלו מגלחין (דף ט"ו) : כתב הרבב"ד ז"ל זה אינו מחזור וכו' למע לא התייר יעקב עזרצ'ל : ואני אומר שדברי ר"מ ז"ל מחזורים כנאים בדוכה דהא מלתא מימנא דרב גידל אמר רב הוה מייתי לה פקח אלו מגלחין (דף י"ג) לגבי מי שחייב נידוי וסדר מיוחד לה ס"ק נדברים (דף י') גבי המעמיקין ומתעורר אני לך דהיינו לך לדעתך ועוד דשילינן כידי דמי כי הא דמור וטורא חסידא כי מיחייב דב כי רב שמחא משמית וסדר משמית בר כי רב וכי עייל לבייתא הוה שרי לנפשיה וסדר שרי וסא ודאי כי משמית נפשיה בדי דניא הוה . וארעאיה דרבי דיונא ק"ל משמית ובעט הכי וידי לבייתא שרי ביחד קוראיה ודוכס שלא התייר לעמלו ולא שאל את מי יעקב אבינו שחייבונו וגם שטיק מדעו ולא התייר לפי דעתי מהסס יאך דבר למישקליה למערפסיה בדיא ולא כל דבר כי מאל הסס דרך לחמר ויחשבה לזונה וכל שכן אם בשומאי בא עליה נחשיב כזכ . וגדולה מזו אמרו ס' ר"ג (יבמות

מאריך אפי' וגבי דינים והא קמן מכירת יוסף שנתגלה להם כמס דורות ולכסוף נסרע בשעה הרביעית
שאלא ומכוסה עינין מכודות הכורה לא נמסר אלא ליחידים וביחוד כד' : מי שידורו בחלוס עד למוסר
למסר כו' עד ויסלח לו נכסוף

עד דמקלטי ליה עשרה דגמרי הלכהא ח"ל רבינא לרב אשי ידע מאן שמחיה מכו דלשאי ליה ח"ל לשמחהו שווה שליח למטרי ליה לא שווה שליח ח"ל רב אחא לרב אשי שמחה ושור ליה בחמיה מאי ח"ל כסא שא"א לרב בלא חנן כך ח"א לחלוס בלא דברים במליה סי' והוא דהנו הלכהא כלומר גמרא אבל מהנו משנה לא, ויש צושהת רבינו בצפריס דיון

חסרון וכן צריך להביא לא מלא מחירין לו
אפילו עשרה שמונים משנה לא מלא מחירין לו
עשרה שיעדים לקרות צמורה וכן מלאחי
בספר מונה שכן כחצו בעור בסיון של"ד
בשם רביו ואל"פ שלא אמרו בנ"מ שחייבים
לו היודעים לקרות צמורה אפשר דמבשר
אמר רביו כן ויותר נראה שהיה כבוד כן
בנוסחא שלו בנמרל, ואין לתמוה למה המלים
רביו הא דאמר בנמרל ליתבי צפרשא דרבים
ויהיב שלמא לבי עשרה דהיינו שרביו מפרש

*תלמיד חכם שנידה עלמו וכו'.

ח"א זה אינו מחזור אס כן
יהודה למס לא הסיר לעצמו
ועל כל זה קסה לי יעקב למס
לא הסירו :

אדם
דביו. ואם לא מצא טורח
מתירים לו אפילו עשרה
מתירין לו עשרה שיעורים
גירין לו אפילו עשרה שאינן
ממקומו עשרה מתירין לו
דוהו בפניו אין מתירין לו
עני מתירין לו בפניו ושלט

יב מי שנידוהו בפניו וכו'. מומרל דר' אילא פרק ח' דנדרים (דף ז' ע"ב) כהנא הרי"ף צאלו מגלחין: ואין בין ידיו להפדה כלום וכו'. שם. ומ"ש כשהחזיר המעורה לחוטט פסוק הוא: ואם רלו בית דין וכו'. זה פסוק שצ"ד רש"ין לעשות סייג לתורה: אע"פ שיש רשות לחכם לגדולת לכבודו וכו' ולא עוד אלא שמוחלים למחרת: וכו'.

בפ' בני העיר (מגילה כ"ח) מיימי עלהה קללה אדם על מעמי כי הא' דמר זוטרא חסידא כי הוה סליק לפורייה הוה שמי ומחיל לכל דמנער ליה: ובמ"ש וחכמים גדולים וכו'. ביבוסלמי פ' אלו מגלחין ריב"ז שלח בחר חד בר נש חלחא זמנין ולא חלחא שלח א"ל אילולי דלא חרמי בר נש מן יומאי הוינא מחרס להאזא

הם הנאים ואומרים שמעולם לא נידו אדם ולא החרימוהו
לד: לכבודן

הנהות מיימוניות

הוא יחירו ליה שלשה הדיוטות . ונראה לי שמירץ רבינו זה בדבריו עם קושיא אחרת שהקשה הר"א ז"ל גבי שפחתו של בית רבי לא נכחו הכהנים וכו' דלמא שבה בדידו שלשה שנים וכו' וכמו שהביא דבריו מהרי"ק . ונראה לי שלתרוץ הכל כחזר רבינו ויחזר מדבריו שנידחו בגללו כלומר דכשנידחו במילי דשמיא יודעיין ביה דחזר ושפחה המשובה מאותו דבר שנידחו אז ודאי יחירו לו אפילו שלשה הדיוטות דכיון דעשה חסובה הכריזו אלו אינן מבטלים מה שפשה הראשון אבל כשימדה חכם אחד לכבודו ודאי שאין שלשה יוכלים להחיר לו אם לא יהיו חסובים כמוהו דדרי מבטלים מה שפשה הראשון לכבודו וזה עדיין לא פייסו וכן אפילו ינדחו במילי דשמיא אי לא ידעיין שחזר ומהדבר שדחוהו תריץ בית דין חשוב הראשון להחירו מפני דכיון דלא ידעיין דחזר הכריז בית דין זה מבטל דברי האחד וזהו שכתב וחזר מן הדבר כלומר יודעיין ביה דחזר ונכחו מחזורין . הכל דבשפחתו של בית רבי אע"ג דינדחו במילי דשמיא לא ידעיין אי חזר מהדבר ויחירו ולקץ תריץ השוכה כמותה והיא היחא חכמה ביותר . וכן גבי ר' יהודה אע"פ שנידחו במילי דשמיא דיימו דהוא שופא ומעמיס לא ידעו אי חזר אי לא וריש לקיש יודיעו לכבודו משום דהוא ינדחו ראשונה וכו' ולקץ אדרבא וכו' ולקץ תריץ אדם חשוב אחר גבי הא איירי מאי דקאמר לא ידע מי ינדחו ילך אלא תפא . אחר כך ראייתו שכתב סברא זאת בית יוסף בשם הר"א ז"ל :

הנהגות מיימוניות

ושמחתי כי הדדי כגו ומכגו וכדדי ככגי דרמחמג להג לן דלמרג ממגי יללו הדכריס ויחעלה שמו
למכות כדלחא כסירקי כילכות וסבינתן ושמן ומייתקן על יד מלכות שגמרה מדת דיון למייתן וסדרן
ס'ק' דדוריס (דף כ'): אמר ראו כ"ד עד הכועסאים. ס' אלו מגלחין (דף י"א): אמר"ם שיש רשות
לשם. הכל הוא פה כ"מ:

על כבודו כבודו מחול היינו מידי דלית ביה בזיון אלא שבחאס הדברים שאדם חייב לנהוג
 זו כבוד מהמת תורתו כגון לעמוד מפניו וכיוצא בזה אבל על בזיון אינו יכול למחול אדרבא
 אסור לו למחול שהתורה מהבזיון כדך ודמי למאי דאמרין הכס האב שמחל על כבודו
 כבודו מחול דליכא למימר שיהא האב יכול למחול לכן שיאמר לו דברי הרופין וגדופין
 והיינו דאמרין בפרק ב' דיומא שהת"ח נריך
 שיהא נוקם ונוטר כנחש, עכ"ל :

להוא נכח על כ"ד דברים מהם זה אחד מהם : ומ"ש בד"ל כשניצחו וכו'. לפי
 שממה שכתבתי בסמוך משמע שצריך למחול אע"ג דלא מסייסי ליה וזימא (דף כ"ב
 כ"ג) אמרין דכל היכא דלא פייסיה כל ח"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש לאו ס"ח הוא
 חיצון רבינו דהא בלגעה הא בפרהסיא. משום כבוד התורה :
 בתב רינ"ט נשם הראב"ד אע"פ שאמרו
 נט"ק דקידושין (דף ל"ב) הרב שמחל
 על

לכבודן. וזו היא דרכם של תלמידי חכמים שראוי לילך
 בה. במה דברים אמורים. כשבוזהו או חרפהו בסתר

אבל תלמיד חכם שבוזהו או חרפו אדם בפרהסיא אסור לו למחול על כבודו ואם מחל נענש שזה בזיון תורה אלא נוקם
 ונוטר הדבר כנחש עד שיבקש ממנו מחילה ויסלח לו :

הלכות עבודת כוכבים וחקותיהם

יש בכללן נ"א מצות. שתי מצות עשה. ומ"ט מצות לא תעשה. וזהו פרמן :

(א) שלא לפנות אחר עבודת כוכבים. (ב) שלא לתור אחר הרהור הלב וראית העינים. (ג) שלא לגדף. (ד) שלא
 יעבוד אותה בדרך עבודתה. (ה) שלא ישתחוה לה. (ו) שלא לעשות פסל לעצמו. (ז) שלא לעשות פסל אפילו
 לאחרים. (ח) שלא לעשות צורות אפילו לנוי. (ט) שלא להדיח אחרים אחריה. (י) לשרוף עיר הנדחת. (יא) שלא
 לבנותה. (יב) שלא ליהנות מכל ממונה. (יג) שלא להסית יחיד לעבודת כוכבים לעובדה. (יד) שלא לאהוב
 המסית. (טו) שלא לעזוב שנאתו. (טז) שלא להצילו. (יז) שלא ללמד עליו זכות. (יח) שלא ימנע מללמד עליו
 חובה. (יט) שלא להתנבא בשמה. (כ) שלא לשמוע מן המתנבא בשמה. (כא) שלא להתנבא בשקר ואפילו בשם
 השם. (כב) שלא לגור מהריגת נביא שקר. (כג) שלא לישבע בשם עבודת כוכבים. (כד) שלא לעשות אוב :
 (כה) שלא לעשות ידעוני. (כו) שלא להעביר למולך. (כז) שלא להקים מצבה. (כח) שלא להשתחוות על אבן
 משכית. (כט) שלא ליטע אשרה. (ל) לאבד עבודת כוכבים וכל הנעשה בשבילה. (לא) שלא ליהנות בעבודת
 כוכבים ובכל משמשיה. (לב) שלא ליהנות בציפוי נעבד. (לג) שלא לכרות ברית לעובדי כוכבים. (לד) שלא
 לחון עליהן. (לה) שלא ישבו בארצו. (לו) שלא להדמות במנהגותם ובמלבושם. (לז) שלא לנחש. (לח) שלא
 לקסום. (לט) שלא לעונן. (מ) שלא לחבור חבר. (מא) שלא לדרוש אל המתים. (מב) שלא לשאול באוב. (מג) שלא
 לשאול בידעוני. (מד) שלא לכשף. (מה) שלא להקיף פאת ראש. (מו) שלא להשחית פאת זקן. (מז) שלא יעדה
 איש עדי אשה. (מח) שלא תעדה אשה כלי זיין ועדי איש. (מט) שלא לכתוב קעקע. (נ) שלא להתגודד.
 (נא) שלא לעשות קרחה על מת :

וביאור כל המצות האלו בפרקים אלו :

פרק ראשון

כוכב זה. הוא שירמיהו אומר מי לא ייראך מלך הגוים כי
 לך יאתה כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך
 ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עץ הוא. כלומר הכל
 יודעים שאתה הוא לבדך אבל טעותם וכסילותם שמדמים שזה
 ההבל רצונך הוא : ב ואחר שארכו הימים עמדו בבני האדם
 נביאי שקר ואמרו שהאל צוה ואמר להם עבדו כוכב
 פלוני או כל הכוכבים והקריבו לו ונסכו לו כך וכך ובנו לו
 היכל ועשו צורתו כדי להשתחוות לו כל העם הנשים והקטנים
 ושאר עמי הארץ. ומודיע להם צורה שבדה מלבו ואומר זו
 היא צורת הכוכב פלוני שהודיעוהו בנבואתו. והתחילו על
 דרך זו לעשות צורות בהיכלות ותחת האילנות ובראשי
 ההרים ועל הגבעות ומתקבצין ומשתחיים להם ואומרים לכל
 העם

א בימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול ונבערה עצת
 חכמי אותו הדור ואנוש עצמו מן הטועים היה.
 וזו היתה טעותם. אמרו הואיל והאלהים ברא כוכבים אלו
 ונגללים להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד
 והם שמשים המשמשים לפניו ראויין הם לשבחם ולפארתם
 ולחלוק להם כבוד. וזהו רצון האל ברוך הוא לגדל ולכבד מי
 שגדלו וכבודו. כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו וזהו
 כבודו של מלך. כיון שעלה דבר זה על לבם התחילו לבנות
 לכוכבים היכלות ולהקריב להן קרבנות ולשבחם ולפארתם
 בדברים ולהשתחוות למולם כדי להשיג רצון הבורא בדעתם
 הרעה. וזה היה עיקר עבודת כוכבים. וכך היו אומרים
 עובדיה היודעים עיקרה. לא שהן אומרים שאין שם אלוה אלא

לחם משנה

וכו'. כבר כתב מוהרי"ק ז"ל מאין הוציא הרמב"ם ז"ל זה. וה"ל ח"כ כשהקשו בגמרא
 מההיא דרבא אמאי לא משני דהא בלגעה וכו' בפרהסיא וי"ל דבלאו הכי משני ספיר
 מפני שזה בזיון התורה וכו' משמע ודאי דהיינו דוקא בתלמיד חכם וכדאמר ר' יוחנן
 אבל בשאר (עמי) העם לא וכו' ח"כ מאי הקשו בגמרא מההיא דנעלבים ואינם עולבים
 למאן דהא בשאר העם אכל תלמיד חכם שאינו שואל בזיון התורה וכו' תימא דמשמע ליה
 דהא מהניא ובלאו מיירי וכדמיימי מקרא דואוהביו כו' דקרא בכל מיירי מ"מ קשה
 דמשני דנקים ליה וכו' ודאי דאינו אלא בת"ח דוקא וכו' היכי אפשר לומר דמסתמא
 מחמיא ונראה לי דקרא בכל איירי ולעולם הוא טוב להיות נעלב ואינו עולב אלא יש הפרש
 בין ח"ח לעם הארץ דח"ח נקים ליה וכו' ועם הארץ לא :

ג בד"א כשניצחו לו חרפיהו בסתר וכו'. ולא ידעתי מאין הוציא זה רבינו אי משום
 הא דתימא כפ"ב דיומא (דף כ"ג) מפני מה נענש שאל מפני שמחל על כבודו
 וכו' דילמא שאני הכס דהוא מלך ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול. והרב בית יוסף
 כתב דמהכא נפקא ליה וכתב ואמר ר' יוחנן וכו' משמע דס"ל דאמר ר' יוחנן כל ח"ח וכו'
 שאמרו שם הוא דרך למעלה והכוונה לומר דמפני מה נענש שאל מפני שמחל וכו' ואמר
 ר' יוחנן בכל ח"ח שאינו נוקם וכו' ח"כ שאל הוה ח"ח ומחל ומשום הכי נענש. אבל
 משמע דכרי הגמרא לא משמע כן אלא ואמר ר' יוחנן משום ר' שמעון וכו' הוא מילתא
 אחריתי ואינו דרך למעלה ומשום ההיא דלעיל מיניה מימרא אחרת מרבי יוחנן בשם ר"ש
 ג"כ הביא להא דקאמר דאמר וכו' אבל טעם שאל מפני שהיה מלך : בד"א כשניצחו

מגדל עוז

וכה שאמר שיבקש ממנו מחילה. הוא פ' בתרא דיומא (דף ס"ז) : פ"א בימי אנוש כו' עד כן ארבעים שנה הכי אברהם אח אברהם. כלו קצן בדעתו הנוכח משאר הספרים ומן הרמזו בתלמוד :